

ARTYKUŁY

Piotr Żak¹

Odpowiedzialność karna za nabycie towarów oznaczonych podrobionym znakiem towarowym – uwagi w aspekcie systemowego ujęcia „dokonywania obrotu”

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest analiza pojęcia „dokonywania obrotu” na gruncie art. 305 ust. 1 Prawa własności przemysłowej. Punktem wyjścia rozważań są prezentowane w doktrynie argumenty przemawiające za ograniczeniem jego zakresu do zbywania towarów, o których mowa w tym przepisie. Zajmując wobec nich stanowisko krytyczne autor poszukuje dalszych racji, które mogłyby stanowić uzasadnienie dla wyłączenia spod odpowiedzialności karnej nabywania towarów oznaczonych kolizyjnym znakiem. Czyni to z szerokiej perspektywy wyróżnianych w doktrynie i orzecznictwie rozumień obrotu i form jego dokonywania. Zakotwiczone w powszechnie akceptowanych regułach wykładni poszukiwania prowadzą go do wniosku, że interpretowane sformułowanie obejmuje także nabywanie towarów, jeśli jest ono dokonywane w sposób zarobkowy lub zawodowy. Bez ograniczeń systematycznych i celowościowych – z perspektywy samych reguł językowych – „dokonywania obrotu” nie sposób natomiast ograniczyć do jego odmiany „aktywnej” (zbywania).

¹ Dr Piotr Żak, prokurator Prokuratury Regionalnej w Katowicach delegowany do Śląskiego Wydziału Zamiejscowego Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w Katowicach, ORCID: 0009-0000-4238-9091.

Słowa kluczowe

Obrót, obrót gospodarczy, obrót cywilnoprawny – powszechny, obrót obustronnie i jednostronnie profesjonalny, dokonywanie obrotu, uczestnicy obrotu, aktywna i bierna odmiana obrotu, podrobiony znak towarowy, prawo podmiotowe do znaku towarowego, używanie oznaczenia kolizyjnego, zbywanie i nabywanie towarów oznaczonych podrobionym znakiem towarowym.

Ustawą z dnia 29 czerwca 2007 r. ustawodawca zmienił brzmienie art. 305 ust. 1 Prawa własności przemysłowej (dalej także p.w.p.), zastępując dotyczące towarów, o których mowa w tym przepisie, sformułowanie „wprowadza do obrotu”, zwrotem „dokonuje obrotu”². Zabiegiem tym poszerzył bez wątpienia pole jego kryminalizacji, w stosunku do wypracowanego w orzecznictwie sądowym, o dalsze transakcje towarem, poza pierwszą, powodującą jego zaistnienie w obrocie³.

W doktrynie przyjęto dość powszechnie, że owo poszerzenie obejmuje wyłącznie kolejne (następcze) zbywanie towarów oznaczonych podrobionym znakiem towarowym bądź zarejestrowanym znakiem towarowym, którego sprawca nie ma prawa używać, co wcześniejsza wykładnia sądowa wykluczyła, ale już nie ich nabywanie, czego uprzednio, w świetle brzmienia tego przepisu, w ogóle nie brano pod uwagę⁴.

² Art. 1 pkt 66 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2007 r., Nr 136, poz. 958), dokonujący odnośnych zmian z dniem 31 sierpnia 2007 r. Kolejna zmiana tego przepisu dokonana ustawą z dnia 20 lutego 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2019 r., poz. 501) miała z kolei na celu usunięcie wątpliwości, że przedmiotem jego ochrony objęte są również znaki towarowe UE (Druk nr 3107 z dnia 11 grudnia 2018 r., RM 10–183–18, Sejm VIII kadencji).

³ Powstała na gruncie art. 305 ust 1 p.w.p. w brzmieniu sprzed nowelizacji wątpliwość interpretacyjna dotyczyła tego czy pojęcie „wprowadzenia do obrotu” oznacza wyłącznie pierwotne przekazanie przez producenta lub importera towarów oznaczonych podrobionym znakiem towarowym do obrotu, czy także wtórne oferowanie towarów do sprzedaży. W uchwale z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, LEX nr 148686, Sąd Najwyższy opowiedział się za drugą z możliwości interpretacyjnych. Tak też m.in.: wyroki SN z dni: 12 października 2006 r., sygn. III KK 167/06, LEX nr 202231; 12 października 2006 r., sygn. IV KK 232/06, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 1957; 10 stycznia 2007 r., sygn. IV KK 426/06, LEX nr 249185.

⁴ Interpretację, zgodnie z którą obrotu dokonują obie strony transakcji, za „możliwą do zaakceptowania” uznał S. T o s z a, nie podejmując jednak bardziej pogłębionej analizy tego problemu (t e n z e, Pojęcie wprowadzenia do obrotu w rozumieniu art. 305 ust. 1 Prawa Własności Przemysłowej oraz art. 291 lub 292 k.k. Glosa do uchwały SN z dnia 30 czerwca 2008 r., sygn. I KZP 8/08, PiP 2010, nr 1, s. 133–134, przypis 10).

Argumenty, które uzasadniają odnośne stanowisko, o ile w ogóle się pojawiają, nie wydają się w pełni przekonujące.

Zdaniem J. Raglewskiego osoby, które nabywają towary oznaczone podrobionym znakiem towarowym, nie dokonują obrotu, lecz jedynie w nim uczestniczą w charakterze konsumentów, czego art. 305 p.w.p. nie penalizuje⁵. Jako sprawcy przestępstwa mogą być więc traktowane tylko osoby, które takimi podróbkami „handlują”. Pogląd ten za J. Raglewskim powtarza G. Tylec⁶. Przywołuje go także I. Sepioło-Junkowska, która przez dokonanie obrotu towarem rozumie każdorazowe udostępnianie towaru jego nabywcom⁷. Wymieniona autorka odwołuje się również do glosy Z. Cwiąkałskiego, w której ten, dzieląc pogląd prawny SN zawarty w uchwale z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, i uznając zwrot „wprowadzenie do obrotu” za czynność jednokrotną, rozpoczynającą dopiero obrót danym towarem, zestawiał go z pojęciem „dokonanie obrotu”, które zdefiniował jako „kolejne wyzbywanie się towaru na rzecz innego podmiotu”⁸. Z kolei K. Sirocki w glosie do tego samego orzeczenia wskazał, że „dokonywanie obrotu” to każdorazowe wprowadzanie towaru na określony rynek, obejmujące także czynność pierwszego udostępnienia towaru (wprowadzenie towaru na rynek przez producenta)⁹. Za „wąską” interpretacją obrotu opowiadają się także P. Kozłowska-Kalisz i M. Mozgawa, według których ograniczenie odpowiedzialności karnej jedynie do sprzedającego wydają się nakazywać względy logiczne

⁵ J. Raglewski, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz do przepisów karnych*, wyd. II, LEX/el. 2016, art. 305, teza 39.

⁶ G. Tylec, (w:) T. Demendecki, A. Niewęglowski, J. Sitko, J. Szczotka, G. Tylec, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2015, art. 305, teza 18.

⁷ I. Sepioło-Junkowska, (w:) A. Szumański, S. Włodyka (red. serii), R. Zawłocki (red. tomu), *System Prawa Handlowego. Tom 10. Prawo karne gospodarcze*, wyd. 2, 2018, s. 567. Tak też wyrok SO w Opolu z dnia 14 września 2022 r., sygn. VII Ka 521/22, LEX nr 3427767: „Przez dokonanie obrotu towarem zarejestrowanym znakiem towarowym, którego osoba dokonująca obrotu nie ma prawa używać, należy rozumieć udostępnianie towaru oznaczonego takim znakiem jego nabywcom”.

⁸ Z. Cwiąkałski, *Pojęcie wprowadzenia do obrotu w rozumieniu art. 305 ust. 1 ustawy Prawo Własności Przemysłowej. Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, PiP 2006, nr 1, s. 125. W przywołanej glosie (s. 124) Z. Cwiąkałski odwołał się do swojej wcześniejszej publikacji, w której wskazywał, że słowo „obrot” na tle art. 305 ust. 1 p.w.p. powinno być rozumiane jako zbycie towaru, a więc przede wszystkim jego sprzedaż (tenże, *Wybrane zagadnienia ochrony prawno-karnej w prawie autorskim i prawie własności przemysłowej*, (w:) T. Szymanek (red.), *Naruszenia praw na dobrach niematerialnych*, Polska Izba Rzeczników Patentowych, Warszawa 2001, s. 377).*

⁹ K. Sirocki, *Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, LEX/el. 2010. Wprowadzenie towaru na rynek przez producenta to z kolei nic innego jak wprowadzenie do obrotu, które jest czynnością jednorazową (tamże).*

i celowościowe, bowiem kupujący jest tzw. uczestnikiem koniecznym, ale nie sprawcą przestępstwa; jedynie uczestniczy w obrocie, ale nie dokonuje obrotu¹⁰. Takie stanowisko „należy przyjąć” także zdaniem N. Daśko, która w tym zakresie odwołuje się do tej ostatniej publikacji¹¹.

Odnosząc się do powyższych opinii w pierwszym rzędzie wskazać należy, że za prezentowanym rozumieniem z pewnością nie przemawiają wyniki wykładni językowej. Prawo własności przemysłowej nie zawiera definicji „dokonywania obrotu”. Nie zawiera jej także żaden akt prawny, który mógłby mieć tu relewantne znaczenie¹². Także w języku prawniczym nie ukształtowało się jednolite, powszechnie przyjęte pojmowanie interpretowanego zwrotu, które można by bez dalszego uzasadnienia przenieść na grunt p.w.p.¹³.

Szeroki zakres znaczeniowy pojęcia obrotu oraz brak jego definicji legalnej jest asumptem do kreowania w piśmiennictwie ujęć zawężających jego znaczenie na potrzeby prowadzonych rozważań¹⁴. Taka taktyka jest niezbędna także w niniejszym przypadku. Z interesującej nas perspektywy za reprezentatywną uznać można definicję zaproponowaną przez M. Koszowskiego, który przez „obrot” rozumie ogół stosunków prawnych oraz czynności prawnych, które powstały w związku z działalnością podmiotów prawa cywilnego na tle wymiany dóbr i usług stanowiących efekt tej działalności¹⁵. Podobne ujęcia znaleźć można także w innych

¹⁰ P. Kozłowska-Kalisz, M. Mozgawa, (w:) A. Marek (red. serii), M. Bojarski (red. tomu), System Prawa Karnego. Tom 11. Szczególne dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe, wyd. 2, 2017, s. 1197–1198.

¹¹ N. Daśko, (w:) K. Osajda (red. serii), Ł. Żelechowski (red. tomu), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, wyd. 2, Warszawa 2022, art. 305, teza 31.

¹² Na temat obowiązywania definicji legalnych zob.: A. Choduń, M. Zieliński, Wykładnia prawa karnego procesowego, (w:) P. Hofmański (red.), System Prawa Karnego Procesowego. Tom I. Zagadnienia ogólne, Warszawa 2013, s. 589. Analizę obowiązujących aktów prawnych z perspektywy pojmowania „obrotu” przeprowadził R. Wrzeczionek konstatując, że wprowadzane przez ustawodawcę dookreślenia tego pojęcia stanowią jedynie definicje cząstkowe, i ani z osobna ani też łącznie nie stanowią pełnej denotacji tej nazwy (tęż e: Pojęcie obrotu prawnego – próba systematyki, Dyskurs Prawniczy I Administracyjny 2021, nr 1, s. 191–193).

¹³ Zob.: R. Wrzeczionek, *op. cit.*, s. 197. W przypadku terminów prawnych należy odwoływać się do języka prawniczego pod warunkiem, że panuje tam jednolite pojmowanie interpretowanego zwrotu (Zob.: A. Choduń, M. Zieliński, *op. cit.*, s. 590). W literaturze przedmiotu nie pojawia się argument dowodzący, że pojęcie to ma w systemie prawa lub w języku prawniczym utrwalone znaczenie.

¹⁴ R. Wrzeczionek, *op. cit.*, s. 197.

¹⁵ M. Koszowski, Obrót powszechny, profesjonalny i konsumencki, *Ius Novum* 2010, nr 4, s. 160.

publikacjach¹⁶. Nie są one sprzeczne z rozumieniami, które występują na gruncie języka powszechnego, w których „obróć” obejmuje tak zbywanie, jak i nabywanie rzeczy i usług¹⁷. Jak podaje Słowniki języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego, w ujęciu ekonomicznym i handlowym „obróć”, to „ogólna odpłata za świadczenie rzeczy i usług; kupno, sprzedaż, wymiana towaru»: Składniki majątku płynnego uczestniczą w obrocie gospodarczym, stanowią przedmiot tego obrotu, a stąd ulegają ciągłym fluktuacjom i zmianom, są «płynne». (...). Obróć bezgotówkowy «opłacenie należności bez użycia pieniędzy (czekami, przelewami bankowymi)» (...). Obróć gotówkowy «płacenie należności gotówką»¹⁸. Według internetowego Słownika języka polskiego PWN „obróć” to tyle, co: „transakcje kupna, sprzedaży i wymiany towaru; też: zysk osiągnięty z tych transakcji”¹⁹. Słownik języka polskiego pod redakcją M. Szymczaka przez „obróć towarowy” rozumie natomiast „ruch towarów ze sfery produkcji do sfery konsumpcji realizowany przez akty kupna – sprzedaży”²⁰.

Dyrektywy wykładni językowej nie pozwalają więc na ograniczenie pojęcia „dokonywania obrotu” do czynności realizowanych przez zbywającego. Z tych samych względów brak jest podstaw, aby nabywców towarów i usług traktować jako „jedynie” uczestników obrotu i na tej podstawie wyłączać ich z kategorii podmiotów dokonujących obrotu. O ile przy tym pojęcia „dokonania obrotu” p.w.p. nie definiuje, to tego drugiego w ogóle nie zawiera. Występuje ono np. w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o prze-

¹⁶ Zob. np.: J. H o l o c h e r, Bezpieczeństwo obrotu prawno-finansowego. Obowiązki notariusza w świetle ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, KPP 2015, nr 2, s. 13; M. Z. K r ó ł, Wokół zagadnień gwarancji bezpieczeństwa obrotu prawnego, (w:) A. D a Ń k o - R o e s l e r, A. O l e s z k o, R. P a s t u s z k o (red.), Rozprawy z prawa prywatnego oraz notarialnego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Maksymilianowi Pazdanowi, Warszawa 2014, s. 167–168 (przywołuję za R. W r z e c i o n e k, *op. cit.* s. 197). Pojęciem umowy oraz innej czynności prawnej ustawodawca posłużył się konstruując definicję obrotu dewizowego w ustawie z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 309). Zob. art. 2 ust. 1 pkt 16–18: „16) obrotem dewizowym jest obroć dewizowy z zagranicą oraz obroć wartościami dewizowymi w kraju; 17) obrotem dewizowym z zagranicą jest: a) zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej, powodującej lub mogącej powodować dokonywanie między rezydentem i nierezydentem rozliczeń pieniężnych lub przeniesienie między rezydentem i nierezydentem własności wartości dewizowych lub krajowych środków płatniczych, a także wykonywanie takich umów lub czynności (...)”.

¹⁷ Zdaniem D. K u b e r s k i e g o do właściwego odczytania znaczenia pojęcia obrotu wystarczająca jest znajomość reguł języka polskiego (t e n ż e, Karnopravna ochrona znaku towarowego, Warszawa 2021, s. 268).

¹⁸ <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/obrot;5462083.html> (dostęp: 6 września 2023 r.).

¹⁹ <https://sjp.pwn.pl/sjp/obrot;2491957.html> (dostęp: 6 września 2023 r.).

²⁰ M. S z y m c z a k (red.), Słownik języka polskiego, t. 2, Warszawa 1999, s. 405.

ciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 172). Rzeczywiście, zgodnie z jedną z zarysowanych na gruncie tej ustawy hipotez wykładniczych, uczestnictwo w obrocie rozumiane jest jako „bierna” odmiana obrotu środkami psychoaktywnymi, polegająca na ich przyjęciu odpłatnie bądź nieodpłatnie i przeciwstawiana wprowadzaniu ich do obrotu – odmianie „aktywnej”²¹. Za tym rozróżnieniem przemawiają w tym przypadku względy językowe i systematyczne, których nie sposób doszukać się na gruncie p.w.p.²² Oprócz tej interpretacji funkcjonuje zresztą druga, zgodnie z którą wprowadzenie od obrotu jest pierwszą czynnością związaną z przekazaniem innej osobie narkotyków, natomiast przyjęcie (odbiór) tej porcji i kolejne transakcje jej dotyczące stanowią już uczestnictwo w obrocie²³. To ostatnie sformułowanie jest przy tym w każdym przypadku rozumiane szeroko i nie sprowadza się jedynie do nabywania środków psychoaktywnych czy dalszego ich przekazywania, lecz obejmuje każde zachowanie, które może odegrać pewną rolę w obrocie (magazynowanie, udostępnianie lokalu, w którym ma dojść do obrotu itd.)²⁴. Jest to zresztą zgodne z regułami języka powszechnego, w którym powiązanie czasownika „uczestniczyć”, o szerokim znaczeniu ogólnym, z pojęciem „obrot”, nie pozwala zasadnie zawęzić tego zwrotu jedynie do nabywcy (odbiorcy) towaru²⁵. Także zbywca towaru (usługi) jest więc uczestnikiem obrotu i tak jest wielokrotnie określany przez komentatorów art. 305 p.w.p.²⁶

²¹ Zob. więcej: P. Żak, Odpowiedzialność karna za przemyt narkotyków poza obszarem Unii Europejskiej, *Prok. i Pr.* 2014, nr 4, s. 77.

²² Oba te pojęcia występują w art. 56 ust. 1 cyt. ustawy, przy czym tylko „wprowadzanie do obrotu” zostało zdefiniowane (art. 4 pkt 34).

²³ Jak wskazuje M. Małecki, „uczestniczenie w obrocie” sprowadza się do brania udziału w obrocie środkami i substancjami, które zostały już wprowadzone do obrotu, a więc zostały wcześniej udostępnione (przez kogoś lub przez tego samego sprawcę) osobom trzecim (tenże: *Komentarz do wybranych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, (w:) W. Górowski, D. Zajac (red.), *Przestępstwa narkotykowe i dopalacze*. Komentarz, Kraków 2019, art. 56, teza 21).

²⁴ Zamiast wielu innych zob.: postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2022 r., sygn. I KK 175/22, LEX nr 3455082. Bierze udział w obrocie każda osoba, która aktywnie lub choćby biernie uczestniczy w ich zbywaniu, nabywaniu, wywozie, przywozie, dostawie itd., a więc ma do odegrania nawet niewielką rolę w procesie wprowadzania do obrotu środków odurzających lub substancji psychotropowych (zob. M. Bojarski, (w:) M. Bojarski, W. Raǰecki, *Przewodnik po pozakodeksowym prawie karnym*, Wrocław 1999, s. 248).

²⁵ Tak też: wyrok SA w Katowicach z dnia 20 grudnia 2012 r., sygn. II AKa 409/12, LEX nr 1246644.

²⁶ Zob. np.: S. Tosza, W. Wróbel, (w:) J. Sieńczyło-Chłabicz (red.), *Prawo własności przemysłowej*. Komentarz, Warszawa 2020, art. 305, nb. 16: „Przez obrót należy rozumieć (...) czynności dokonane pomiędzy dowolnymi uczestnikami obrotu – producentem, dystrybutorem czy konsumentem (...)”.

Odnosić należy, że pojęcie „dokonywania obrotu” występuje w art. 118¹ ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 2509), a więc w ustawie zbliżonej do p.w.p. ze względu na przedmiot ochrony²⁷. W tym przypadku za ograniczeniem tego zwrotu do „zbywania” przemawiają silne argumenty systematyczne. W ust. 2 tego przepisu przewidziano bowiem karalność posiadania, przechowywania lub wykorzystywania urządzeń lub ich komponentów przeznaczonych do niedozwolonego usuwania lub obchodzenia skutecznych technicznych zabezpieczeń przed odtwarzaniem, przegrywaniem lub zwielokrotnianiem utworów lub przedmiotów praw pokrewnych. Podstawa objęcia wymienionych rzeczy we władanie jest przy tym nieistotna, stąd może być nią także ich nabycie.

Uznanie, że ustawodawca w noweli z dnia 29 czerwca 2007 r. posłużył się pojęciem znanym w obszarze prawnej ochrony własności intelektualnej jest kuszące. Jednak trudno argument ten uznać za przesądzający. Lektura szeregu przepisów prawa karnego wskazuje bowiem, że w jego ramach tym samym określeniom nadaje się różną treść nawet na gruncie jednego aktu prawnego²⁸.

Jeśli chodzi o kolejny z wyżej przywołanych argumentów podnieść należy, że osoby, które nabywają towary, o których mowa w art. 305 ust. 1 p.w.p., nie zawsze są ich konsumentami. Mogą to być także pośrednicy, którzy kupują je w celu ich dalszej dystrybucji. Nie można przy tym pominąć, że pojęcie konsumenta w systemie prawa wyróżnia się ze względu na strukturalną nierówność, jaka występuje w jego relacjach z przedsiębiorcą²⁹. Jeżeli zbywca nie jest przedsiębiorcą, to i występującej w roli nabywcy osoby fizycznej nie można traktować jako konsumenta³⁰.

²⁷ Na gruncie tej ustawy przez dokonywanie obrotu w doktrynie rozumie się przeniesienie posiadania przedmiotów pod dowolnym tytułem, ich urynkwienie. Zob.: Z. Cwiąkałski, B. Górnikowska, (w:) Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, (w:) R. Markiewicz (red.), Ustawy autorskie. Komentarze. Tom II, Warszawa 2021, art. 118(1), teza 18; M. Nowotnik-Zajączkowska, (w:) W. Machała, R. M. Sarbiński (red.), Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, Warszawa 2019, art. 118(1), teza 25; A. Niewęłowski, Prawo autorskie. Komentarz, Warszawa 2021, art. 118(1), teza 18.

²⁸ Por.: M. Mozgawa, R. Skubisz, Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/04, Prok. i Pr. 2006, nr 6, s. 146; J. Konecki, J. Misztal-Konecka, Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, OSP 2006, nr 3, s. 38.

²⁹ T. Czech, Prawa konsumenta. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2020, art. 1, teza 7.

³⁰ Por.: art. 22¹ k.c. – za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Brak jest również argumentów semantycznych i prawnych, aby ograniczać odpowiedzialność karną z art. 305 ust. 1 p.w.p. do sprzedającego w drodze przypisania nabywcy (odbiorcy) towaru lub usługi roli uczestnika koniecznego obrotu. Uczestnictwo konieczne zachodzi wtedy, gdy ustawowe znamiona zawierają opis zachowania się jednej osoby, lecz z charakteru opisanego zachowania wynika, że można je zrealizować tylko przy udziale innej osoby (np. jeżeli jedna osoba sprzedaje, to ktoś inny musi kupować)³¹. Z taką sytuacją nie mamy do czynienia na gruncie znamienia czynnościowego z art. 305 ust. 1 p.w.p. W każdym razie nie daje ono podstaw do stwierdzenia, że obejmuje wyłącznie zbywcę, który oddziałuje na inną osobę – nabywcę.

Nie wydaje się także, aby ograniczyć odpowiedzialność karną do zbywcy, nakazywały względy logiczne i celowościowe. Niestety autorzy tego poglądu szerzej go nie uzasadniają, uniemożliwiając przeprowadzenie bardziej szczegółowych rozważań. W każdym razie, w oparciu o szereg wypowiedzi formułowanych na gruncie komentowanego przepisu, można twierdzić wręcz przeciwnie, że karanie nabywców towarów oznaczonych podrobionym bądź zarejestrowanym znakiem towarowym, którego sprawca nie ma prawa używać, uznać należałoby za racjonalne i celowe³². W przytłaczającej większości przypadków osoby nabywające takie towary, z konsumentem włącznie, mają bowiem pełną świadomość ich nieautentyczności³³.

W konsekwencji ewentualnego ograniczenia odpowiedzialności karnej na gruncie art. 305 ust. 1 p.w.p. do zbywcy należałoby poszukiwać w ramach innych niż dotychczas sformułowane w doktrynie.

W pierwszym rzędzie należałoby sięgnąć do przedmiotu ochrony rozważanego przepisu, mając w szczególności na względzie jego związek z obrotem gospodarczym³⁴. Przedmiot ten nie jest jednak określany jednolicie, a bliższa analiza poszczególnych charakterystyk prowadzi do wniosku, że sposób jego ujęcia może determinować odmienne rezultaty

³¹ M. Nawrocki, Współsprawstwo konieczne, PiP 2021, nr 6, s. 90.

³² Zob. np.: S. Tosza, Pojęcie..., *op. cit.*, s. 134.

³³ Zob.: uchwała SN(7) z dnia 30 czerwca 2008 r., sygn. I KZP 8/08, OSNKW 2008, nr 7, poz. 52.

³⁴ „Prowadząc sprawy o przestępstwa gospodarcze, przy dekodowaniu treści przepisów karnych, należy kierować się wszystkimi typami wykładni, ze szczególnym uwzględnieniem wykładni funkcjonalnej, opartej przede wszystkim na treści przedmiotu ochrony rozważanych przepisów karnych” (wyrok SA w Łodzi z dnia 25 października 2007 r., sygn. II AKa 136/07, LEX nr 1506500). Por.: M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, (w:) W. Wróbel, A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363 k.k., wyd. V, Warszawa 2022, art. 296, teza 14.

wykładnicze. Przepis art. 305 ust. 1 p.w.p. chronić ma bowiem zarówno interes osób uprawnionych do znaku towarowego (wyrażający się w wyłączności nakładania znaku na towar i decydowania o cyrkulacji tego towaru oraz w przekazywaniu prawdziwych informacji o pochodzeniu towarów bądź usług z danym znakiem – funkcji odróżniającej)³⁵, mienie tych osób (prawo wyłącznego używania znaku towarowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej)³⁶, jak i reguły (podstawy) prawidłowego obrotu gospodarczego (tj. pewność, rzetelność, uczciwość, profesjonalizm)³⁷, a także interes nabywców – konsumentów (zaufanie do używanych znaków towarowych)³⁸.

Gdyby przedmiot ochrony (dobro prawne) określić jako szeroko rozumiany interes czy mienie uprawnionego ze znaku, nic nie stałoby na przeszkodzie, aby karalnością objąć nabywanie towarów i usług oznaczonych znakami kolizyjnymi, w tym przez konsumentów. Zagrożeniem dla uprawnionego jest bowiem także samo istnienie rynku zbytu na tego rodzaju towar, a więc niepożądane zachowania nabywców takich towarów³⁹.

Jeżeli jednak przedmiot ten wyznaczać wąsko, poprzez treść uprawnień składających się na prawo ochronne na znak towarowy, to pojęcie

³⁵ Zob.: N. Daśko, *op. cit.*, art. 305, teza 7; M. Kucharska-Derwisz, Prawnokarna ochrona prawa do znaku towarowego, *Prok. i Pr.* 2006, nr 3, s. 72–73; P. Kozłowska-Kalisz, M. Mozgawa, *op. cit.*, s. 1193; R. Zawłocki, Przepisy przeciwko przedsiębiorcom, Warszawa 2003, s. 244; S. Tosza, W. Wróbel..., *op. cit.*, nb. 7; J. Raglewski, *Prawo...*, *op. cit.*, teza 8; M. Słomski, (w:) A. Michałak (red.), *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2016, nb. 1.

³⁶ Zob.: N. Daśko, *op. cit.*, art. 305, teza 8; S. Tosza, W. Wróbel..., *op. cit.*, nb. 7; I. Sepioło-Junkowska, *op. cit.*, s. 565; postanowienie SN z dnia 20 marca 2008 r., sygn. I KZP 1/08, LEX nr 354325.

³⁷ N. Daśko, *op. cit.*, art. 305, teza 8; M. Kucharska-Derwisz, *op. cit.*, s. 72; I. Sepioło-Junkowska, *op. cit.*, s. 565; R. Zawłocki, *op. cit.*, s. 244; S. Tosza, W. Wróbel..., *op. cit.*, nb. 7; postanowienie SN z dnia 20 marca 2008 r., sygn. I KZP 1/08, LEX nr 354325.

³⁸ N. Daśko, *op. cit.*, art. 305, teza 9; M. Kucharska-Derwisz, *op. cit.*, s. 73; I. Sepioło-Junkowska, *op. cit.*, s. 565; P. Kozłowska-Kalisz, M. Mozgawa, *op. cit.*, 1193.

³⁹ Zob.: J. Konecki, J. Misztal-Konecka, Przepisy wprowadzające do obrotu wyrobów oznaczonych podrobionymi znakami towarowymi, *Prok. i Pr.* 2007, nr 2, s. 156–157: „Szkodliwość społeczna tego rodzaju zachowań niewątpliwie uzasadnia ich penalizację, stąd też wydaje się zasadne penalizowanie nie tylko oznaczania towarów podrobionymi znakami towarowymi i wprowadzenia ich do obrotu, ale także nabywania, przechowywania lub przewożenia takich towarów, jeśli ich ilość lub rodzaj wskazują na przeznaczenie do wprowadzenia do obrotu”. W kontekście penalizacji paserstwa towarów wymienionych w art. 305 ust. 1 p.w.p. por. S. Tosza, *Pojęcie...*, *op. cit.*, s. 134. Podobnie: M. Kulik, Glosa do uchwały SN z dnia 30 czerwca 2008 r., sygn. I KZP 8/08, *Ius Novum* 2009, nr 1, s. 156.

„dokonanie obrotu” należy interpretować z uwzględnieniem art. 153 ust. 1 p.w.p., w którym prawo z rejestracji znaku towarowego zostało sformułowane jako „prawo wyłącznego używania znaku towarowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej”⁴⁰.

Terminy „zarobkowy” i „zawodowy” nie zostały ustawowo zdefiniowane.

Jeśli chodzi o zarobkowy charakter aktywności, to w doktrynie wyróżnia dwa jego aspekty. Aspekt subiektywny, odnoszący się do zamiaru podmiotu prowadzącego daną działalność, którym jest osiągnięcie dochodu (zarobku) rozumianego jako nadwyżka przychodów nad poniesionymi kosztami oraz aspekt obiektywny, związany z ustaleniem, że dana działalność faktycznie może przynosić dochód, tj. niezależnie od oceny działającego. Oba te aspekty mają znaczenie dla oceny, czy została spełniona omawiana przesłanka⁴¹.

Co w naszym przypadku najistotniejsze, w doktrynie podkreśla się, że działalność w celu zarobkowym powinna zaspokajać na rynku cudze potrzeby, jest więc działalnością prowadzoną „na zbyt”. W konsekwencji działalnością zarobkową nie jest zaspokajanie własnych potrzeb, tj. działalność konsumpcyjna⁴². Rozumienie to nie odbiega od słownikowego⁴³.

Ponieważ w literaturze przedmiotu i orzecznictwie nie zarysowało się jednolite pojmowanie zawodowego charakteru danej działalności⁴⁴, dla wyjaśnienia jego znaczenia sięgnąć należy do języka powszechnego. Jak podaje Słownik języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego, „za-

⁴⁰ Por.: J. Konecki, J. Misztal-Konecka, Glosa..., *op. cit.*, s. 38; E. Traple, Dalszy obrót towarami z podrobionymi znakami towarowymi bez sankcji karnej? Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, Glosa 2005, nr 4, s. 77.

⁴¹ Por.: A. K. Kruszeński, (w:) A. Pietrzak (red.), *Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, Warszawa 2019, art. 3. Zob. też: M. Szydło, Pojęcie działalności gospodarczej na gruncie nowej ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, PS 2005, nr 2, s. 25; wyrok SN z dnia 20 lutego 2018 r., sygn. II UK 711/16, LEX nr 2459704; wyrok SA w Łodzi z dnia 22 lutego 2017 r., sygn. III AUa 350/16, LEX nr 2256997; wyrok SA w Białymstoku z dnia 6 marca 2018 r., sygn. III AUa 762/17, LEX nr 2488751.

⁴² Zob.: A. K. Kruszeński, *op. cit.*, art. 3.

⁴³ Jak podaje Słownik języka polskiego pod (red.) W. Doroszewskiego, „zarobkowy”, to tyle, co: „związany z zarobkiem; przynoszący, dający zarobek, zyski, korzyści materialne” (<https://sjp.pwn.pl/doroszewski/zarobkowy;5526837.html>; dostęp: 12 września 2023). „Zarobkować”, to z kolei: „zarabiać pracą na życie, utrzymanie” (<https://sjp.pwn.pl/doroszewski/zarobkowac;5526834.html>; dostęp: 12 września 2023). „Zarobek”, to według internetowego Słownika języka Polskiego PWN „1. «zapłata za wykonaną pracę»; 2. «możliwość zarobienia pieniędzy»; 3. «zysk osiągnięty z transakcji handlowej»” (<https://sjp.pwn.pl/slovníki/zarobkowy.html>; dostęp: 12 września 2023 r.).

⁴⁴ Zob.: J. Sitko, (w:) T. Demendecki, A. Niewęglowski, J. Szczotka, G. Tylec, J. Sitko, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2015, art. 153, teza 7 i podane tam przykłady z literatury.

wodowy”, to tyle, co: „1. «związany z zawodem, z ludźmi uprawiającymi dany zawód, przygotowujący do zawodu; fachowy»; 2. «uprawiający coś jako zawód; należący do klasy zawodowców pod jakimś względem»⁴⁵. Zgodnie z tym samym słownikiem „zawód”, to „fachowe, stałe wykonywanie jakiejś pracy w celach zarobkowych, umiejętność wykonywania pracy w danej dziedzinie; fach, specjalność”⁴⁶. Cechami działalności „zawodowej” są więc: fachowość, stałość, nakierowanie na zarobek. Aby nie naruszyć zakazu wykładni *per non est* poprzez uznanie słowa „zawodowy” za zbyt ogólne, należałoby uznać, że działalność zawodowa nie musi mieć charakteru zarobkowego⁴⁷, wystarczająca będzie jej stałość lub fachowość. Równocześnie, zestawiając to pojęcie z wcześniejszym, przyjmując należy, że działalność zarobkowa nie musi być ani trwała ani fachowa. Może mieć zatem charakter amatorski i okazjonalny. Także w przypadku działalności zawodowej, stanowiącej pracę o charakterze stałości lub fachowości (fach), nie wchodzi w grę zachowania konsumpcyjne.

O ile zarobkowy i zawodowy charakter używania znaku towarowego wyklucza spod ochrony p.w.p. działalność konsumpcyjną, o tyle nie prowadzi do wyłączenia spod niej „nabywania” jako takiego, w szczególności nabywania w celu dalszej dystrybucji. Bez wątplenia „zmieści się” ono obok takich sposobów używania znaków towarowych jak import czy składowanie w celu oferowania i wprowadzania do obrotu towarów objętych prawem ochronnym, na których umieszczono taki znak. Używanie znaku towarowego, którego przykładowe sposoby podaje art. 154 p.w.p., wykracza bowiem poza definicję słownikową „używania”, zgodnie z którą (w interesującym nas kontekście) sprowadza się ono do „posługiwania się, posiłkowania się czymś, stosowania czegoś jako środka, narzędzia; użytkowania czegoś”⁴⁸. W taki sposób, a więc jako środka – narzędzia w obrocie, nabywający towary (usługi) znaków towarowych nie używa.

Wykładnia systematyczna dokonana z perspektywy przedmiotu ochrony sprowadzonego do treści uprawnień składających się na wyłączne prawo podmiotowe, prowadziła więc do ograniczenia „nabywa-

⁴⁵ <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/zawodowy;5528107.html> (dostęp 13 września 2023 r.).

⁴⁶ <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/zawod;5528137.html> (dostęp 13 września 2023 r.).

⁴⁷ Jak wskazuje J. S i t k o, wykładnia językowa art. 153 ust. 1 p.w.p. nakazuje przyjąć, że skoro ustawodawca wymienia działalność zawodową i zarobkową obok siebie jako alternatywne możliwości używania znaku, to jego zamysłem było nadanie im odmiennego znaczenia. Tym samym wyrażenia te nie pokrywają się i działalność zawodowa nie musi być nakierowana na zysk (t e n ż e, *op. cit.*, art. 153, teza 8). Tego rodzaju działalność może prowadzić np. stowarzyszenie niemające celu zarobkowego.

⁴⁸ Zob.: <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/uzywac;5513556.html>; <https://sjp.pwn.pl/slowniki/u%C5%BCywa%C4%87.html> (dostęp: 13 września 2023 r.).

nia” do zarobkowego i zawodowego, wykluczając z zakresu art. 305 ust. 1 p.w.p. konsumentów. Nie stanowiłaby jednak przeszkody do wyciągnięcia odpowiedzialności wobec osób, które nabyły towary, o których mowa w tym przepisie, w celu ich dalszego zbytu.

Według niektórych autorów ochrona karnoprawna znaku towarowego nie może wykraczać poza granicę odpowiedzialności cywilnoprawnej⁴⁹. Uzasadnieniem tego poglądu jest zasada *ultima ratio* prawa karnego⁵⁰. W konsekwencji dla interpretacji treści art. 305 ust. 1 p.w.p. i wyznaczenia granic kryminalizacji powinno się ich zdaniem sięgnąć do art. 296 tej ustawy, w którym uregulowano cywilne roszczenia majątkowe z tytułu naruszenia prawa ochronnego na znak towarowy, wiążąc je z bezprawnym używaniem kolizyjnego oznaczenia w obrocie gospodarczym⁵¹.

Odnosnie do rozumienia tego ostatniego zwrotu sprawa wygląda podobnie jak w przypadku obrotu jako takiego⁵². W literaturze karnistycznej

⁴⁹ Zob.: M. Król-Bogomilska, Wprowadzenie do obrotu towarów oznaczonych podobnym znakiem towarowym. Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/2005, Glosa 2007, nr 3, s. 100.

⁵⁰ Zob. jednak uchwałę z dnia 30 listopada 2004 r., sygn. I KZP 23/04, OSNKW 2004, nr 11–12, poz. 100, w której SN wskazał, że powszechnie przyjęte twierdzenie, że przestępstwem może być tylko czyn bezprawny oznacza, że czyn wypełniający znamiona przestępstwa nie jest nim, jeżeli z innych przepisów (np. prawa cywilnego) wynika, iż zachowanie „sprawcy” jest w pewnym zakresie zalegalizowane. Nie oznacza natomiast, że w odniesieniu do każdego typu przestępstwa wymaga się, by istniał pozakarnoprawny zakaz określonego zachowania się, który to zakaz przepis karny dopiero wzmacnia, przez ustanowienie zagrożenia karą.

⁵¹ Zob.: P. Podreński, (w:) J. Sieńczyło-Chłabcz (red.), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa 2020, art. 296, nb. 68: „Brak używania znaku w obrocie gospodarczym wyklucza istnienie sytuacji faktycznej objętej hipotezą art. 296 ust. 2 pkt 2 p.w.p. (...). Użycie znaku towarowego w działalności gospodarczej jest związane z zamiarem osiągnięcia zysku na podstawie działalności zawodowej lub zarobkowej”; J. Sitko, *op. cit.*, art. 153, teza 12: „(...) strona negatywna prawa podmiotowego obejmuje możliwość przeciwstawienia się używaniu znaku przez osobę trzecią tylko wtedy, gdy znak ten jest używany w ramach obrotu gospodarczego (zob. art. 296 ust. 2 p.w.p.)”; J. Konecki, J. Misztal-Konecka, Glosa..., *op. cit.*, s. 38; M. Król-Bogomilska, *op. cit.*, s. 100: „(...) należy przyjąć, że zakresem kryminalizacji z art. 305 prawa własności przemysłowej objęto jedynie działania podejmowane w ramach działalności będącej (jak wspomniano – przynajmniej *de facto*) działalnością gospodarczą”. Także K. Sirocki do przesłanek naruszenia prawa ochronnego na znak towarowy zalicza używanie znaku towarowego w obrocie gospodarczym (tenże, Glosa do wyroku SN z dnia 22 lutego 2007 r., sygn. III CSK 323/06, LEX/el. 2011).

⁵² Por.: A. Płońska, Prawidłowy obrót gospodarczy jako przedmiot ochrony prawnokarnej na podstawie art. 299 § 1 kodeksu karnego, PiP 2015, nr 10, s. 71. Rysujące się na tle rozumienia obrotu gospodarczego koncepcje wykładnicze części przepisów rozdziału XXXVI Kodeksu karnego syntetycznie omawia J. Majewski, (w:) W. Wróbel,

pojęcie obrotu gospodarczego opiera się najczęściej na ustawowej definicji działalności gospodarczej, przyjmując, że obejmuje on stosunki pomiędzy uczestnikami wymiany dóbr i usług, z których co najmniej jeden jest przedsiębiorcą⁵³. „Genetyczną” podstawę obrotu gospodarczego stanowić ma działalność gospodarcza. Pogląd ten zbieżny jest z przeniesioną przez judykaturę na grunt prawa karnego definicją zaproponowaną przez K. Kruczalaka w akademickim podręczniku prawa handlowego⁵⁴. Odwołując się do niej J. Sitko stwierdza, że prawo podmiotowe do znaku obejmuje możliwość przeciwstawienia się używaniu go przez osobę trzecią tylko wtedy, gdy jest on używany w ramach obrotu gospodarczego, tj. takiego, w którym co najmniej jeden uczestnik prowadzi działalność gospodarczą w sposób trwały i zawodowy⁵⁵.

W doktrynie i orzecznictwie można jednak spotkać także zdania odmienne, wedle których, wobec braku definicji legalnej obrotu gospodarczego nie ma przeszkód, aby przyjmować jego szerokie rozumienie, obejmujące zarówno relacje podmiotów profesjonalnych, jak i nieprofesjonalnych⁵⁶. Odnosząc się do definicji obrotu gospodarczego K. Kruczalaka O. Górniok zwraca uwagę, że stosunki prawne towarzyszące wymianie dóbr i usług i rodzące się w jej procesie, powstają także wówczas, gdy żaden z jej uczestników nie uprawia profesjonalnie działalności go-

A. Zoł (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363 k.k., wyd. V, Warszawa 2022, art. 300, teza 24.

⁵³ Zob.: L. Wilk, Część I Prawnokarna ochrona obrotu gospodarczego, (w:) S. Kalus (red.), Ochrona prawna obrotu gospodarczego, Warszawa 2011, s. 23–24; A. Płońska, Prawidłowy obrót..., *op. cit.*, s. 72; A. Mucha, Pojęcie obrotu gospodarczego. Glosa do postanowienia SN z dnia 26 września 2012 r., sygn. II KK 234/12, PS 2013, nr 7–8, s. 190–199.

⁵⁴ Zob.: K. Kruczalak, Prawo handlowe. Zarys wykładu, Warszawa 1996, s. 17. Definicja ta wywoływała niekiedy kontrowersje co do tego, który z uczestników obrotu – sprawca czy pokrzywdzony – winien być profesjonalistą. Zob.: O. Górniok, Glosa do uchwały SN z dnia 20 listopada 2000 r., sygn. I KZP 31/00, OSP 2001, nr 5, s. 75; J. Skorupka, Glosa do uchwały SN z dnia 20 listopada 2000 r., sygn. I KZP 31/00, OSP 2001, nr 10, s. 145.

⁵⁵ J. Sitko, *op. cit.*, art. 153, teza 11–12; Jak pisze K. Sirocki: „(...) naruszenie prawa ochronnego na znak towarowy polega na jego używaniu w «obrocie gospodarczym», a nie w jakimkolwiek «obrocie», co z kolei zawęża znaczeniowy zakres tego pojęcia do takich działań, które są dokonywane wyłącznie w ramach stałej działalności handlowej” (K. Sirocki, Glosa do wyroku SN..., *op. cit.*).

⁵⁶ Zob.: G. Łabuda, (w:) J. Giezek (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Warszawa 2014, art. 300, teza 11; postanowienie SN z dnia 26 września 2012 r., sygn. II KK 234/12, LEX nr 1220810: „pojęcie obrotu gospodarczego należy rozumieć szeroko, jako obrotu zarówno uczestników profesjonalnych jak i nieprofesjonalnych, gdyż nie ma szczególnych powodów, aby rozumienie tego pojęcia ograniczać”.

spodarczej⁵⁷. Niespełnianie przez strony wymiany kryteriów bycia przedsiębiorcą nie odbiera jej więc charakteru gospodarczego, jeśli jej celem jest osiągnięcie zysku⁵⁸. Wystarczy zatem, aby przedmiot obrotu miał charakter gospodarczy⁵⁹. Pogląd ten na grunt art. 296 p.w.p. przenosi G. Tylec, który w komentarzu do tego przepisu przywołuje wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi, w którym wskazano, że pod pojęciem obrotu gospodarczego należy rozumieć całokształt działalności związanej funkcjonalnie ze zbytem towarów lub świadczeniem usług (handel), realizowanej przez zawieranie umów o charakterze gospodarczym z innymi podmiotami, niezależnie od tego, czy osoba trzecia (naruszyciel) prowadzi działalność gospodarczą⁶⁰. Obrót gospodarczy to zatem ruch (cyrkulacja) towarów i usług realizowany poprzez zawieranie umów lub dokonywanie innych czynności prawnych o charakterze gospodarczym⁶¹.

Jeszcze dalej idą autorzy, którzy w ślad za orzecznictwem Trybunał Sprawiedliwości nie utożsamiają gospodarczego używania znaku towarowego jedynie z używaniem prowadzącym do generowania zysku w ramach działalności gospodarczej, ale wiążą go z każdą działalno-

⁵⁷ O. Górniok, Glosa do uchwały SN z dnia 20 listopada 2000 r., *op. cit.*, s. 75.

⁵⁸ W warunkach gospodarki rynkowej obrót gospodarczy, niezależnie od charakteru podmiotów, które w nim uczestniczą, ukierunkowany jest na zysk (por.: uchwała SN z dnia 21 czerwca 1995 r., sygn. I KZP 22/95, OSNKW 1995, nr 9–10, poz. 58). Podobnie Trybunał Sprawiedliwości, który za używanie oznaczenia kolizyjnego w ramach obrotu handlowego uznaje używanie mające na celu uzyskanie korzyści gospodarczej, przeciwstawiając go używaniu polegającym na korzystaniu w sferze prywatnej (zob.: wyrok TS z dnia 12 listopada 2002 r., C–206/01, Arsenal Football Club Plc v. Matthew Reed, LEX nr 153815). Na charakterystyczny dla obrotu cywilnoprawnego, odróżniający go od obrotu gospodarczego, brak nastawienia na osiągnięcie zysku lub pomnażanie składników majątkowych wskazują M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas..., *op. cit.*, Część szczególna Rozdział XXXVI, teza 30.

⁵⁹ O. Górniok, Glosa do uchwały SN z dnia 20 listopada 2000 r., *op. cit.*, s. 75. Wykładnia sięgająca do języka powszechnego nie pozwala wyłączyć z tego obrotu nieprofesjonalistów. Jak wskazuje L. Wilk, według definicji szerokiej (potocznej), obrót gospodarczy to całokształt wszystkich zachowań faktycznych o charakterze gospodarczym, których celem jest osiągnięcie zysku (t e n ż e, *op. cit.*, s. 23).

⁶⁰ Zob.: G. Tylec, *op. cit.*, art. 296, teza 28 i powołany tam wyrok SA w Łodzi z dnia 20 marca 2013 r., sygn. I ACa 1280/12, LEX nr 1305970; podobnie: wyrok SO w Świdnicy z dnia 16 sierpnia 2017 r., sygn. I C 79/17, LEX nr 2403432.

⁶¹ Por. wyrok SA w Lublinie z dnia 27 maja 1999 r., sygn. I ACa 147/99, OSA 2000, nr 3, poz. 11. Zob. też: A. Kurkiewicz, Opinia prawna na temat projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (druk nr 882), [https://orka.sejm.gov.pl/rexdomk5.nsf/0/D79DACAB6A519FC4C12571DB00409A8F/\\$file/i1990-06.rtf](https://orka.sejm.gov.pl/rexdomk5.nsf/0/D79DACAB6A519FC4C12571DB00409A8F/$file/i1990-06.rtf) (dostęp: 10 października 2023), s. 5: „Niewątpliwie dokonywanie obrotu gospodarczego nie jest równoznaczne z prowadzeniem działalności gospodarczej”.

ścią danego podmiotu prowadzoną nie w sferze wewnętrznej (prywatnej), ale zewnętrznej⁶².

Na marginesie zwrócić należy uwagę, że spotykane w doktrynie i judykaturze poglądy ograniczające przedmiot ochrony rozdziału XXXVI Kodeksu karnego do obrotu z udziałem profesjonalistów, doprowadziły finalnie do zmiany jego treści i objęcia nim nie tylko obrotu gospodarczego, lecz także interesów majątkowych w obrocie cywilnoprawnym⁶³. Według części autorów zmiana ta (przynajmniej w odniesieniu do niektórych przepisów, PŻ) ma charakter redakcyjny, a nie merytoryczny, albowiem nadal chodzi w nim o obrót charakteryzujący się określonym stopniem zorganizowania (lub trwałości), co nie musi wiązać się z formalną rejestracją uczestników tego obrotu w rejestrze przedsiębiorców⁶⁴. Według innych odwrotnie, silnie wzmacnia ona stanowisko zgodnie z którym, przedmiotem ochrony przepisów tego rozdziału jest obrót, niezależnie od jego skali i profesjonalnego statusu uczestników⁶⁵. Niewątpliwie w tej kwestii pozostaje to, że dokonana zmiana petryfikuje poglądy dotyczące wzajemnego zakresu pojęć obrót cywilnoprawny (powszechny) – obrót gospodarczy.

Wracając do głównego nurtu rozważań wskazać należy, że o ile szerokie rozumienie obrotu gospodarczego nie wpływa modyfikująco na za-

⁶² Zob. M. Bohaczewski, Ł. Żelechowski, (w:) K. Osajda (red. serii), Ł. Żelechowski (red. tomu), *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2022, art. 296, teza 87–90.

⁶³ W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 15 marca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy – Kodeks karny (Druk sejmowy Nr 1186) dokonanie odnośnej zmiany tłumaczono potrzebą dostosowania nazwy Rozdział XXXVI k.k. do charakteru chronionych nim dóbr prawnych, przypominając w szczególności, że znajduje się w nim szereg typów czynów wykraczających poza przedmiot ochrony wskazany w jego tytule.

⁶⁴ Zob.: W. Wróbel, K. Mamiak, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363 k.k.*, wyd. V, Warszawa 2022, art. 306, teza 1a. Zdaniem przywołanych autorów przedmiotem ochrony art. 306 k.k. jest także część obrotu cywilnoprawnego w tym sensie, że uczestnicy tego obrotu nie muszą być formalnie zarejestrowani jako przedsiębiorcy wykonujący działalność gospodarczą. W innym miejscu przywołanego komentarza wskazano z kolei, że od formalnego zarejestrowania istotniejszy jest trwały (stały) zamiar zarobkowego prowadzenia produkcji, świadczenia usług lub dokonywania transakcji handlowych (tamże, teza 6). Także na gruncie art. 296 p.w.p. sformułowano stanowisko, że brak zarejestrowania w rejestrze przedsiębiorców nie oznacza jeszcze, że nie można zostać uznanym za przedsiębiorcę na gruncie ustawy Prawo własności przemysłowej. Przesądżające znaczenie ma bowiem ciągle, powtarzający się i zorganizowany charakter działalności (wyrok SO w Rzeszowie z dnia 19 grudnia 2016 r., sygn. VI GC 89/16, LEX nr 2200150).

⁶⁵ M. Gałązka, (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 7, Warszawa 2021, art. 306, nb. 2.

kres kryminalizacji wyznaczony przez art. 305 ust. 1 p.w.p., to określenie konsekwencji ujęcia wąskiego wymaga dalszych uwag.

Przede wszystkim pojęcia zorganizowania i ciągłości (trwałości), które służą do wyznaczania jego ram, nie pojawiają się w p.w.p., a zaczerpnięte zostały z Prawa przedsiębiorców (względnie ustaw, które poprzedzały ten akt⁶⁶)⁶⁷. Obok zarobkowości i działania we własnym imieniu stanowią one konstytutywne elementy normatywnej definicji działalności gospodarczej⁶⁸. Przy interpretacji tych pojęć naturalne jest więc sięganie do poglądów doktryny i orzecznictwa ukształtowanych na gruncie wspomnianych aktów prawnych. Z tej perspektywy szczególną uwagę zwrócić trzeba na ostatnią z wymienionych przesłanek. Nie stanowiła ona bowiem elementu odnośnej definicji ani w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 2168 z późn. zm.) ani w poprzedzającej ją ustawie z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 z późn. zm.)⁶⁹.

Wykonywanie działalności we własnym imieniu oznacza, że podmiot prowadzący taką działalność czyni to na swoją rzecz i jednocześnie ponosi odpowiedzialność za zaciągnięte w związku z tym zobowiązania. Nie stanowi jej zatem działalność pracowników, pełnomocników i proku-

⁶⁶ Prawo przedsiębiorców zastąpiło ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, uchyloną na mocy art. 192 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz. U. poz. 650). Wcześniejszym aktem prawnym w tej materii było Prawo działalności gospodarczej z dnia 19 listopada 1999 r. (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 z późn. zm.), zastępujące ustawę z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324 z późn. zm.).

⁶⁷ W doktrynie wyróżnia się materialny i formalny aspekt zorganizowania działalności gospodarczej. Ten pierwszy łączy się z uzyskaniem środków finansowych na podjęcie działalności gospodarczej, zatrudnieniem pracowników lub uzyskaniem lokalu. Ten drugi odnosi się natomiast do kwestii prawno-organizacyjnych – np. rejestracji, zgłoszeń podatkowych, statystycznych, czy do ubezpieczenia społecznego. Łączne wystąpienie obu tych elementów przesądza o istnieniu przymiotu zorganizowania danej działalności, nie jest jednak warunkiem koniecznym. Przy interpretacji pojęcia „stałości” w Prawie przedsiębiorców sięga się do jego znaczenia słownikowego i wiąże z trwałością, powtarzalnością, regularnością pewnych zachowań. Ciągłość jest przeciwstawiana incydentalności, sporadyczności i jednorazowości (zob.: A. K. K r u s z e w s k i, *op. cit.*, art. 3).

⁶⁸ Zob. art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 221 z późn. zm.): „Działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły”.

⁶⁹ Działanie „na własny rachunek” było elementem definicji działalności gospodarczej zawartej w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324 z późn. zm.)

rentów, członków organów osoby prawnej, osób prowadzących administrację masy majątkowej w imieniu jej właściciela⁷⁰.

W przypadku wąskiego rozumienia obrotu gospodarczego art. 305 ust. 1 p.w.p. nie znalazłby więc zastosowania do sprawcy, który sam nie uprawia profesjonalnie działalności gospodarczej, chyba, że jego kontrahent byłby profesjonalistą. Sprawca taki mógłby natomiast odpowiadać – przy spełnieniu dalszych przesłanek – na podstawie art. 309 p.w.p., zgodnie z którym, w jednostkach organizacyjnych odpowiedzialność określoną w przepisach karnych tej ustawy ponosi osoba prowadząca lub kierująca jednostką, chyba że z podziału kompetencji wynika odpowiedzialność innej osoby⁷¹.

Gdyby prowadzenie działalności gospodarczej było znamieniem indywidualizującym art. 305 ust. 1 p.w.p., przepis art. 309 p.w.p. (którego znaczenie jurydyczne jest w literaturze przedmiotu sporne⁷²), stanowiłby rozszerzenie – w płaszczyźnie podmiotu czynu zabronionego – zakresu kryminalizacji za przestępstwa indywidualne przedsiębiorców⁷³.

⁷⁰ Uzasadnienie projektu ustawy Prawo przedsiębiorców, Druk nr 2051 z dnia 21 listopada 2017 r., Sejm VIII kadencji, s. 20 (<https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/9E761CF9B6B03CBCC12581E10059DD88/%24File/2051.pdf>; dostęp: 26 września 2023 r.). Czynności podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą muszą więc kreować jego prawa i obowiązki (co nie musi jednak oznaczać działalności osobistej). Chodzi tu także o podkreślenie niezależności, która odróżnia działalność gospodarczą od pracy charakteryzującej się występowaniem elementu podporządkowania.

⁷¹ Przez jednostkę organizacyjną, o której mowa w art. 309 p.w.p. należy rozumieć wszelkiego rodzaju struktury organizacyjne, za pośrednictwem których prowadzona jest działalność gospodarcza. Za jednostkę organizacyjną może być uznany także przedsiębiorca będący osobą fizyczną (tzw. przedsiębiorca jednoosobowy), gdy prowadzi działalność gospodarczą na podstawie zorganizowanej struktury wewnętrznej. Zakres znaczeniowy tego pojęcia jest więc szerszy niż pojęcie przedsiębiorcy będącego jednostką organizacyjną, niebędącą osobą prawną, występujące w art. 4 ust. 1 ustawy z 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców.

⁷² Zob. na ten temat J. Raglewski, *Prawo...*, *op. cit.*, art. 309. Zdaniem J. Raglewskiego, art. 309 p.w.p. stanowi normatywne „zadekretowanie” idei, że odpowiedzialność za wymienione w jego treści typy czynów karalnych ponosić mogą nie tylko osoby działające we własnym imieniu, lecz także działające w imieniu i na rzecz jednostki organizacyjnej (tamże, teza 1). Spotykane są także poglądy, że art. 309 p.w.p. stanowi podmiotowe ograniczenie zakresu odpowiedzialności w jednostkach organizacyjnych (tak m.in.: J. Stefańczyk-Kaczmarzyk, (w:) M. Kondrat (red.), *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 309; G. Tylec, *op. cit.*, art. 309, teza 1). Podobnie SN w wyroku z dnia 4 lipca 2007 r., sygn. V KK 361/06, OSNKW 2007, nr 10, poz. 73, wskazał, że w warunkach określonych w tym przepisie przestępstwa powszechne zmieniają się w przestępstwa indywidualne, obejmujące podmiotowo tylko osoby o skonkretyzowanych właściwościach.

⁷³ Zauważyć należy, że analogicznego przepisu brak w rozdziale XXXVI k.k. – przewidziana w art. 308 k.k. klauzula odpowiedzialności zastępczej ma zastosowanie jedynie

Ustalając znamiona przestępstwa z art. 305 ust. 1 p.w.p. ustawodawca nie użył jednak elementów indywidualizujących osobę sprawcy, chociażby poprzez zawężenie pojęcia obrotu⁷⁴, a dla określenia jego podmiotu posłużył się jedynie zaimkiem osobowym „kto”. W tego typu przypadkach przyznaje się zazwyczaj pierwszeństwo wykładni językowej przed wykładnią systematyczną i przyjmuje, że sprawcą może być każdy⁷⁵. Tak też kwestia ta rozstrzygana jest w przypadku analizowanego przepisu. W doktrynie dość zgodnie przyjmuje się, że opisane w nim przestępstwo ma charakter powszechny – może być więc popełnione przez każdą osobę fizyczną zdolną do ponoszenia odpowiedzialności karnej⁷⁶.

Nadmienić należy, że uznanie obrotu gospodarczego za jeden z rodzajowych przedmiotów ochrony danego typu przestępstwa nie przekreśla przyjęcia jego powszechnego charakteru. W szczególności dotyczy to sytuacji, w której – tak jak ma to miejsce w przypadku art. 305 ust. 1 p.w.p. – przedmiotem ochrony jest także mienie⁷⁷. Nie ulega przy tym wątpliwości, że część zasad prawidłowego obrotu gospodarczego

do przestępstw, które wymagają, by sprawca był dłużnikiem lub wierzycielem. Uznanie prowadzenia działalności gospodarczej za znamię indywidualizujące pozostałych przestępstw z tego rozdziału (co obejmowałoby również wymóg działania we własnym imieniu), prowadzić by musiało w konsekwencji do wyłączenia odpowiedzialności karnej osoby działającej w imieniu przedsiębiorcy (np. jego pracowników). Por.: O. Górnik, Glosa do uchwały SN z dnia 26 września 2002 r., sygn. I KZP 25/02, OSP 2003, nr 7–8, s. 102: „Przeciw koncepcji ograniczenia podmiotu przestępstw stypizowanych jako powszechne ze względu na ich usytuowanie w rozdziale zatytułowanym «Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu» do sprawców uprawiających profesjonalnie działalność gospodarczą przemawiają również jej dalsze konsekwencje, tj. ograniczanie obszaru kryminalizowanego innymi przepisami tego rozdziału. (...) (...) art. 296 k.k. nie znalazłby zastosowania do sprawcy zajmującego się tylko sprawami majątkowymi innego podmiotu, który sam nie uprawia profesjonalnie działalności gospodarczej, a mandat powierzył mu przeprowadzenie jednoczesnej transakcji kupna–sprzedaży np. kamienicy”.

⁷⁴ Zob.: R. Zawłocki, *op. cit.*, s. 249.

⁷⁵ Zob. np.: uchwała SN z dnia 26 września 2002 r., sygn. I KZP 25/02, OSNKW 2002, nr 11–12, poz. 94: „wywodzenie szczególnych cech podmiotu przestępstwa z jego umiejscowienia w kodeksie karnym (w określonym jego rozdziale), oznacza niczym nieuzasadnione przyznanie pierwszeństwa pozajęzykowym metodom wykładni”. Por.: wyrok SN z dnia 5 stycznia 2004 r., sygn. III KK 181/03, LEX nr 84453.

⁷⁶ Zob.: N. Daśko, *op. cit.*, art. 305, teza 29 i 41; S. Tosza, W. Wróbel..., *op. cit.*, nb. 8; I. Sepioło-Junkowska, *op. cit.*, s. 565; P. Kozłowska-Kalisz, M. Mózgawa, *op. cit.*, s. 1201; M. Słomski, *op. cit.*, nb. 2; J. Raglewski, *Prawo...*, *op. cit.*, teza 13; G. Tylec, *op. cit.*, art. 305, teza 19. Tak też wyrok SA w Katowicach z dnia 5 stycznia 2011 r., sygn. II AKa 382/10, LEX nr 846483.

⁷⁷ Zob. uchwała SN z dnia 26 września 2002 r., sygn. I KZP 25/02, OSNKW 2002, nr 11–12, poz. 94; tak też: wyrok SN z dnia 5 stycznia 2004 r., sygn. III KK 181/03, LEX nr 84453.

w wąskim ujęciu ma niejako podwójną naturę, gdyż może być rozpatrywana również w płaszczyźnie obrotu powszechnego (np. zasady uczciwości, rzetelności, godziwości, równości, wolności)⁷⁸. Co jednak kluczowe dla podejmowanego tematu, zorientowanie wykładni art. 305 ust. 1 p.w.p. na przedmiot ochrony postrzegany przez pryzmat wąskiego ujęcia obrotu gospodarczego (obejmującego obrót obustronnie profesjonalny i jednostronnie profesjonalny), skutkowałoby jedynie wyłączeniem z jego zakresu wymiany dóbr i usług podejmowanych bez udziału profesjonalistów (obróć powszechny, cywilnoprawny). Nie wyłączałoby natomiast samej czynności nabywania⁷⁹.

Także intencja ustawodawcy nie sprzeciwia się objęciu zakresem kryminalizacji art. 305 ust. 1 p.w.p. nabywania towarów, o których mowa w tym przepisie. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. wskazano, że nowe brzmienie tego artykułu stanowi „wychodzące naprzeciw licznym postulatam organów ścigania doprecyzowanie, włączające pod ochronę karnoprawną używanie oryginalnych, zarejestrowanych znaków towarowych i gwarantujące kompleksową ochronę zarejestrowanego znaku towarowego w płaszczyźnie prawa karnego”⁸⁰.

Przez ochronę kompleksową można w tym przypadku rozumieć zarówno taką, która penalizuje wyłącznie pierwsze i kolejne zbycia towarów (włącza pod ochronę to, co wykładnia sądowa z niej wyłączyła), jak i taką, która obejmuje również używanie charakterystyczne dla części znamion czynnościowych przestępstwa paserstwa, tj. nabywanie.

Za przyjęciem pierwszej hipotezy wykładniczej przemawia przede wszystkim nawiązanie w materiałach legislacyjnych do dwugłosu, który

⁷⁸ Odnośnie do zasad prawidłowego obrotu gospodarczego zob. np.: A. Płońska, Istota prawnokarnej ochrony obrotu gospodarczego, *Acta Universitatis Wratislaviensis*, No 3661, *Przegląd Prawa i Administracji* C/2, Wrocław 2015, s. 565; J. Skorupka, Pojęcie przestępstwa gospodarczego, (w:) V. Konarska-Wrzošek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz (red.), *Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej*. Księga Pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Andrzejowi Markowi, Warszawa 2010, s. 499.

⁷⁹ Na marginesie zwrócić należy uwagę, że zawężające traktowanie obrotu gospodarczego na gruncie art. 296 p.w.p. skutkowałoby tym, że odpowiedzialność karna za bezprawne używanie znaku towarowego, którego przypadki zostały objęte treścią art. 305 p.w.p., sięgałaby dalej niż odpowiedzialność cywilna, która nie obejmowałaby obrotu pomiędzy nieprofesjonalistami. Art. 296 p.w.p. nie jest jednak wyłączną podstawą dochodzenia roszczeń cywilnych. W art. 285 p.w.p. określono wspólne dla wszystkich praw wyłącznych roszczenie prewencyjne o zaprzestanie działań grożących naruszeniem prawa, z którym można wystąpić przed faktycznym naruszeniem prawa wyłącznego, a więc i przed zaistnieniem towaru w obrocie gospodarczym.

⁸⁰ Druk nr 882 z dnia 21 lipca 2006 r., RM 10–95–96, Sejm V kadencji.

wywołała w doktrynie i publicystyce prawniczej uchwała SN, utożsamiająca pojęcie wprowadzenia do obrotu z pierwszym udostępnieniem. Na pilną potrzebę likwidacji rozbieżności interpretacyjnych i skuteczne ściganie zachowań niemieszczących się w tej wąskiej interpretacji wprost wskazywano w dyskusji w Sejmie i Senacie⁸¹. Także w doktrynie i orzecznictwie nowelizację z dnia 29 czerwca 2007 r. odczytywano jako konsekwencję wąskiej interpretacji zwrotu „wprowadzenie do obrotu” dokonanej w uchwale SN z dnia 24 maja 2005 r. i zaakceptowanej powszechnie w judykaturze⁸².

Za przyjęciem drugiej z nich przemawia nawiązanie w uzasadnieniu projektu ustawy w sposób bezpośredni do pojemnego pojęcia używania znaku towarowego, którego przykłady podane zostały w art. 154 pkt 1 p.w.p., a którego kompleksową ochronę zapewnić miała znowelizowana ustawa. Skoro używaniem jest składowanie towarów w celu oferowania i wprowadzania do obrotu, to może być nim także realizowane w odnośnym celu nabywanie, które jest jednym z dwóch elementów dokonywania obrotu. Gdyby ustawodawca chciał poszerzyć dotychczasowy zakres kryminalizacji wyłącznie o kolejne, następne udostępnienie towaru odbiorcy, to wyraziłby to wyraźnie, poprzez rozciągnięcie pojęcia „wprowadzenia do obrotu” na dalsze, poza pierwszym, zbycia, odwołując się – co zalecał zresztą Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 21 września 2005 r., sygn. I KZP 29/2005 – do odpowiednio skonstruowanej definicji legalnej⁸³.

Wysłowiona w uzasadnieniu projektu ustawy idea jej wyłączności („kompleksowości”) w zakresie ochrony znaków towarowych w obszarze

⁸¹ Zob.: Biuletyn z posiedzenia Komisji Gospodarki nr 150, Nr 2140/V kad. 27 czerwca 2007 r., s. 4.

⁸² Zob. S. Tosza, W. Wróbel..., *op. cit.*, nb. 2; P. Kozłowska-Kalisz, M. Mogała, *op. cit.*, s. 1194; M. Kulik, *op. cit.*, s. 148; uchwała SN(7) z dnia 30 czerwca 2008 r., sygn. I KZP 8/08, OSNKW 2008, nr 7, poz. 52; wyrok SN z dnia 15 stycznia 2010 r., sygn. V KK 342/09, LEX nr 570163; wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2012 r., sygn. III KK 53/12, LEX nr 1162703.

⁸³ Uchwała SN(7) z dnia 21 września 2005 r., sygn. I KZP 29/05, OSNKW 2005, nr 10, poz. 90: „Przyjmując założenie spójności obowiązującego systemu prawnego należy zatem – odwołując się do wykładni systemowej zewnętrznej – uznać, że wówczas gdy ustawodawca wyraża wolę rozciągnięcia pojęcia «wprowadzenie do obrotu» na dalsze transakcje poza pierwszą, powodującą zaistnienie danego przedmiotu w obrocie, czyni to wyraźnie w treści danego aktu prawnego, odwołując się do odpowiednio skonstruowanej definicji legalnej”. Na zawarte w tej uchwale stanowisko w przedmiocie właściwej techniki legislacyjnej zwracali także uwagę glosatorzy uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05 (zob. O. Górniok, Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, OSP 2006, nr 3, s. 38).

prawa karnego stanowi jednocześnie wyraźny i mocny argument za wyłączeniem możliwości zastosowania do przypadków zachowań objętych przez art. 305 ust. 1 p.w.p. przepisów części szczególnej kodeksu karnego dotyczących paserstwa⁸⁴.

Pogląd, że w stanie prawnym obowiązującym do dnia 31 sierpnia 2007 r. dalszy obrót (w tym nabywanie) towarami oznaczonymi podrobionymi znakami towarowymi nie stanowił występku określonego w art. 291 k.k. ani w art. 292 k.k. prezentowany jest w orzecznictwie sądowym konsekwentnie od uchwały SN z dnia 30 czerwca 2008 r.⁸⁵ Jego podstawę stanowi przy tym podważane przez część doktryny założenie, iż oznaczenie rzeczy podrobionym znakiem towarowym w celu wprowadzenia ich do obrotu lub samo wprowadzenie do obrotu takich rzeczy nie jest „uzyskaniem rzeczy za pomocą czynu zabronionego”⁸⁶. Pogląd ten został ostatnio powtórzony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2022 r., sygn. II KK 569/21, odnośnie do tożsamyh zachowań zaistniałych po dniu 31 sierpnia 2007 r.⁸⁷ Symptomatyczne, że wspierając

⁸⁴ Założenie wyczerpującego uregulowania odpowiedzialności karnej za czyny naruszające prawa opisane w p.w.p. przyjmują także S. T o s z a i W. W r ó b e l..., *op. cit.*, nb. 29. Założenie kompletności pozakodeksowych przepisów statuujących odpowiedzialność penalną S. T o s z a wywodzi z domniemania spójności systemu prawnego oraz zasady subsydiarności norm penalnych, a nadto z art. 116 k.k. (*t e n ż e*, *Pojęcie...*, *op. cit.*, s. 132).

⁸⁵ Uchwała SN(7) z dnia 30 czerwca 2008 r., sygn. I KZP 8/08, OSNKW 2008, nr 7, poz. 52; wyroki SN z: dnia 1 grudnia 2009 r., sygn. III KK 369/09, LEX nr 560596; dnia 15 stycznia 2010 r., sygn. V KK 342/09, LEX nr 570163; dnia 2 lutego 2010 r., sygn. III KK 433/09, LEX nr 577209; dnia 22 czerwca 2010 r., sygn. III KK 29/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 1249; dnia 1 kwietnia 2011 r., sygn. III KK 63/11, LEX nr 784953; „użyty w przepisach art. 291–292 k.k. zwrot «rzecz uzyskana za pomocą czynu zabronionego» nie może być interpretowany szeroko, w sposób prowadzący do przyjęcia, że «uzyskanie rzeczy za pomocą czynu zabronionego» obejmuje także ich przestępne wytworzenie”; dnia 19 kwietnia 2012 r., sygn. III KK 53/12, LEX nr 1162703; wyrok SN z dnia 23 maja 2013 r., sygn. III KK 88/13, LEX nr 1315621.

⁸⁶ Zob. przywołane w niniejszej pracy glosy krytyczne do uchwały SN z dnia 30 czerwca 2008 r.

⁸⁷ Wyrok SN z dnia 17 stycznia 2022 r., sygn. II KK 569/21, LEX nr 3369858. W orzeczeniu tym SN powtórzył wcześniejszą tezę, że pojęcie „rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego” nie jest tożsame z pojęciem „rzeczy pochodzącej z czynu zabronionego” i nie obejmuje przypadków wytworzenia czy przetworzenia rzeczy w taki sposób, że uzyskuje ona walor nielegalności. Sąd Najwyższy nie udzielił jednak odpowiedzi na pytanie, dlaczego nie uzyskuje ona takiego statusu w następstwie jej nabycia od osoby wprowadzającej ją do obrotu w warunkach opisanych w art. 305 ust. 1 p.w.p. Chodzi tu o kwestię dotyczącą tego, czy przedmiot paserstwa musi być uzyskany za pomocą uprzedniego czynu zabronionego „uzyskującego” czy też może to być czyn innej osoby – w tym przypadku zbywcy towaru oznaczonego kolizyjnym znakiem. O ile bowiem w następstwie nielegalnego wytworzenia czy przetworzenia rzecz nie nabywa cechy

swoją argumentację poprzez odniesienie się do zakresu kryminalizacji przewidzianej w ustawie Prawo własności przemysłowej, Sąd Najwyższy stwierdził, że na jej gruncie ustawodawca nie przewidział w ogóle odpowiedzialności karnej konsumenta (podrabianej odzieży). Nie wyłączył więc z jej ram profesjonalisty. Tego rodzaju podejście wydaje się ze wszech miar słuszne. Wyniki wykładni językowej, systemowej i celowościowej, których poszczególne refleksy zostały przedstawione w niniejszej pracy, skłaniają bowiem do wniosku, że dokonywanie obrotu, o którym mowa w art. 305 ust. 1 p.w.p., obejmuje także nabywanie towarów, jeśli dokonywane jest w sposób zarobkowy lub zawodowy. Nie sposób przy tym nie zauważyć, że sama wykładnia językowa nie pozwala na odnośne ograniczenie pojęcia dokonywania obrotu na gruncie omawianego przepisu.

Bibliografia

1. Bohaczewski M., Żelechowski Ł., (w:) K. Osajda (red. serii), Ł. Żelechowski (red. tomu), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, wyd. 2, Warszawa 2022, art. 296.
2. Bojarski M., (w:) M. Bojarski, W. Radecki, Przewodnik po pozakodeksowym prawie karnym, Wrocław 1999.
3. Choduń A., Zieliński M., Wykładnia prawa karnego procesowego, (w:) P. Hofmański (red.), System Prawa Karnego Procesowego. Tom I. Zagadnienia ogólne, Warszawa 2013, s. 589.

„rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego”, to dzieje się tak z momentem jej nabycia w drodze („za pomocą”) czynu sprzedającego. W konsekwencji nabywca uzyskuje rzecz za pomocą czynu zabronionego zbywcy, stając się dysponentem rzeczy „uzyskanej za pomocą czynu zabronionego”, a jego kontrahent może ponieść odpowiedzialność za nabycie takiej rzeczy. Zwrócić należy uwagę, że sytuacja taka powoduje, że pierwotny nabywca, który nie zdecyduje się dokonać dalszego obrotu, pozostanie bezkarny. Odpowiedzialność za paserstwo będzie mógł ponieść dopiero jego kontrahent, którego sytuacja różni się od pierwotnego nabywcy tylko tym, że nie był pierwszy. Te budzące moralny sprzeciw konsekwencje prowadzą do wniosku, że przez „uzyskującego” należy rozumieć sprawcę czynu, z którego pochodzi rzecz będąca przedmiotem przestępstwa paserstwa. Innymi słowy przez sformułowanie „uzyskanie rzeczy za pomocą czynu zabronionego” należy rozumieć wyłącznie wejście w jej posiadanie w wyniku posłużenia się czynem zabronionym przez „uzyskującego”. Na problem ten zwrócił uwagę już wcześniej S. To s z a wskazując, że nie może on zostać rozstrzygnięty na płaszczyźnie wykładni językowej. Kradzież rzeczy i uzyskanie jej przez kupno mają bowiem taki sam wpływ na rzecz w sensie ontologicznym, a różnica polega tylko na tym, że w pierwszym przypadku czyn zabroniony popełnia nabywca – złodziej, zaś w drugim – zbywca (t e n ż e, Pojęcie..., *op. cit.*, s. 132).

4. Czech T., Prawa konsumenta. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2020, art. 1.
5. Ćwiąkalski Z., Pojęcie wprowadzenia do obrotu w rozumieniu art. 305 ust. 1 ustawy Prawo Własności Przemysłowej. Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, PiP 2006, nr 1, s. 125.
6. Ćwiąkalski Z., Wybrane zagadnienia ochrony prawno-karnej w prawie autorskim i prawie własności przemysłowej, (w:) T. Szymanek (red.), Naruszenia praw na dobrach niematerialnych, Polska Izba Rzeczników Patentowych, Warszawa 2001.
7. Ćwiąkalski Z., Górnikowska B., (w:) Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, (w:) R. Markiewicz (red.), Ustawy autorskie. Komentarze. Tom II, Warszawa 2021, art. 118(1).
8. Daśko N., (w:) K. Osajda (red. serii), Ł. Żelechowski (red. tomu), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, wyd. 2, Warszawa 2022, art. 305.
9. Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., (w:) W. Wróbel, A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363 k.k., wyd. V, Warszawa 2022, art. 296.
10. Gałązka M., (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. 7, Warszawa 2021, art. 306.
11. Górniok O., Glosa do uchwały SN z dnia 20 listopada 2000 r., sygn. I KZP 31/00, OSP 2001, nr 5.
12. Górniok O., Glosa do uchwały SN z dnia 26 września 2002 r., sygn. I KZP 25/02, OSP 2003, nr 7–8.
13. Górniok O., Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, OSP 2006, nr 3.
14. Holocher J., Bezpieczeństwo obrotu prawno-finansowego. Obowiązki notariusza w świetle ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, KPP 2015/2.
15. Konecki J., Misztal-Konecka J., Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, OSP 2006, nr 3.
16. Konecki J., Misztal-Konecka J., Przestępstwo wprowadzania do obrotu wyrobów oznaczonych podrobionymi znakami towarowymi, Prok. i Pr. 2007, nr 2.
17. Koszowski M., Obrót powszechny, profesjonalny i konsumencki, Ius Novum 2010, nr 4.
18. Kozłowska-Kalisz P., Mozgawa M., (w:) A. Marek (red. serii), M. Bojarski (red. tomu), System Prawa Karnego. Tom 11. Szczególne

- dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i poza-kodeksowe, wyd. 2, 2017.
19. Król M. Z., Wokół zagadnień gwarancji bezpieczeństwa obrotu prawnego, (w:) A. Dańko-Roesler, A. Oleszko, R. Pastuszko (red.), Rozprawy z prawa prywatnego oraz notarialnego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Maksymilianowi Pazdanowi, Warszawa 2014, s. 167–168.
 20. Król-Bogomilska M., Wprowadzenie do obrotu towarów oznaczonych podrobionym znakiem towarowym. Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/2005, Glosa 2007, nr 3.
 21. Kruczalak K., Prawo handlowe. Zarys wykładu, Warszawa 1996.
 22. Kruszewski A. K., (w:) A. Pietrzak (red.), Prawo przedsiębiorców. Komentarz, Warszawa 2019, art. 3.
 23. Kuberski D., Karnoprawna ochrona znaku towarowego, Warszawa 2021.
 24. Kucharska-Derwisz M., Prawnokarna ochrona prawa do znaku towarowego, Prok. i Pr. 2006, nr 3.
 25. Kulik M., Glosa do uchwały SN z dnia 30 czerwca 2008 r., sygn. I KZP 8/08, Ius Novum 2009, nr 1.
 26. Kurkiewicz A., Opinia prawna na temat projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (druk nr 882), [https://orka.sejm.gov.pl/rexdomk5.nsf/0/D79DACAB6A519FC4C12571DB00409A8F/\\$file/i1990-06.rtf](https://orka.sejm.gov.pl/rexdomk5.nsf/0/D79DACAB6A519FC4C12571DB00409A8F/$file/i1990-06.rtf) (dostęp: 10 października 2023 r.).
 27. Łabuda G., (w:) J. Giezek (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Warszawa 2014, art. 300.
 28. Majewski J., (w:) W. Wróbel, A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363 k.k., wyd. V, Warszawa 2022, art. 300.
 29. Małecki M., (w:) W. Górski, D. Zając (red.), Przestępstwa narkotykowe i dopalacze. Komentarz, Kraków 2019, art. 56.
 30. Mozgawa M., Skubisz R., Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/04, Prok. i Pr. 2006, nr 6.
 31. Mucha A., Pojęcie obrotu gospodarczego. Glosa do postanowienia SN z dnia 26 września 2012 r., sygn. II KK 234/12, PS 2013, nr 7–8.
 32. Nawrocki M., Współsprawstwo konieczne, PiP 2021, nr 6.
 33. Niewęglowski A., Prawo autorskie. Komentarz, Warszawa 2021, art. 118(1).

34. Nowotnik-Zajączkowska M., (w:) W. Machała, R. M. Sarbiński (red.), Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, Warszawa 2019, art. 118(1).
35. Płońska A., Istota prawnokarnej ochrony obrotu gospodarczego, *Acta Universitatis Wratislaviensis*, No 3661, *Przegląd Prawa i Administracji C/2*, Wrocław 2015.
36. Płońska A., Prawidłowy obrót gospodarczy jako przedmiot ochrony prawnokarnej na podstawie art. 299 § 1 kodeksu karnego, *PiP* 2015, nr 10.
37. Podrecki P., (w:) J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa 2020, art. 296.
38. Raglewski J., Prawo własności przemysłowej. Komentarz do przepisów karnych, wyd. II, LEX/el. 2016.
39. Sepiolo-Junkowska I., (w:) A. Szumański, S. Włodyka (red. serii), R. Zawłocki (red. tomu), System Prawa Handlowego. Tom 10. Prawo karne gospodarcze, wyd. 2, 2018.
40. Sirocki K., Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, LEX/el. 2010.
41. Sirocki K., Glosa do wyroku SN z dnia 22 lutego 2007 r., sygn. III CSK 323/06, LEX/el. 2011.
42. Sitko J., (w:) T. Demendecki, A. Niewęglowski, J. Szczotka, G. Tylec, J. Sitko, Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa 2015, art. 153.
43. Skorupka J., Glosa do uchwały SN z dnia 20 listopada 2000 r., sygn. I KZP 31/00, OSP 2001, nr 10.
44. Skorupka J., Pojęcie przestępstwa gospodarczego, (w:) V. Konarska-Wrzosek, J. Lachowski, J. Wójcikiewicz (red.), *Węzłowe problemy prawa karnego, kryminologii i polityki kryminalnej. Księga Pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Andrzejowi Markowi*, Warszawa 2010.
45. Słomski M., (w:) A. Michalak (red.), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa 2016.
46. Stefańczyk-Kaczmarzyk J., (w:) M. Kondrat (red.), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa 2021, art. 309;
47. Szydło M., Pojęcie działalności gospodarczej na gruncie nowej ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, *PS* 2005, nr 2.
48. Tosza S., Pojęcie wprowadzenia do obrotu w rozumieniu art. 305 ust. 1 Prawa Własności Przemysłowej oraz art. 291 lub 292 k.k. Glosa do uchwały SN z dnia 30 czerwca 2008 r., sygn. I KZP 8/08, *PiP* 2010, nr 1.

49. Tosza S., W. Wróbel, (w:) J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa 2020, art. 305.
50. Traple E., Dalszy obrót towarami z podrobionymi znakami towarowymi bez sankcji karnej? Glosa do uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 13/05, Glosa 2005, nr 4.
51. Tylec G., (w:) T. Demendecki, A. Niewęglowski, J. Sitko, J. Szczotka, G. Tylec, Prawo własności przemysłowej. Komentarz, Warszawa 2015, art. 305.
52. Wilk L., Część I Prawnokarna ochrona obrotu gospodarczego, (w:) S. Kalus (red.), Ochrona prawna obrotu gospodarczego, Warszawa 2011.
53. Wróbel W., Mamak K., (w:) A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363 k.k., wyd. V, Warszawa 2022, art. 306.
54. Wrzcionek R., Pojęcie obrotu prawnego – próba systematyki, Dyskurs Prawniczy i Administracyjny 2021, nr 1.
55. Zawłocki R., Przesłanki przeciwko przedsiębiorcom, Warszawa 2003, s. 244.
56. Żak P., Odpowiedzialność karna za przemyt narkotyków poza obszarem Unii Europejskiej, Prok. i Pr. 2014, nr 4.

Criminal liability for the acquisition of counterfeit trademark goods – considerations from a systemic perspective of “trading”

Abstract

This paper explores the analysis of the notion of “trading” on the grounds of Article 305, paragraph 1 of the Industrial Property Law. The starting point of the analysis is the arguments presented in the doctrine in favour of limiting its scope to sales of goods referred to in this provision. Taking a critical stance towards them, the author looks for further premises which could justify the exclusion from criminal responsibility of the purchase of goods marked with a conflict mark. He does so from the broad perspective of the understanding of trading and the forms of trading distinguished in doctrine and case law. Anchored in the generally accepted rules of interpretation, the search leads him to the conclusion that the interpreted wording also covers the acquisition of goods if it is carried

out in a commercial or professional manner. On the other hand, without systematic and purposive restrictions – from the perspective of the linguistic rules themselves – “trading” cannot be reduced to its “active” version (the act of selling goods).

Key words

Trading, business transaction, civil-law transaction – common trading, forms of trading, business-to-business commerce, business-to-consumer commerce, professional trading, marketing, traders, counterfeit trade mark, trade mark protection right, use of a trade mark, disposal and acquisition of goods bearing a counterfeit trade mark.